

וקראת לשבת עונג

עלון חינוכי הבלבד באגודת ובסיוע פלאנו

גליון מס' 577

פרשת שמות

כ"ה בטבת התשפ"א

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ יצחק בן שרה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

סיפר הרה"ג רבי אמיר קריספל: הרב משאש התבטא פעם בפני: "תראה את השות"ם שלי - לפני שהכרתי את הרב עובדיה ואחרי שהכרתי לפני כן הייתי מחמיר מאוד בענייני עגונות, אישות, ממזרות וכדומה, אחרי - נהייתי מיקל יותר ממנו".

כשהרב משאש היה חי, כל נושא העגונות, בכל פסק היה מבקש שהרב יצטרף אליו וכן להיפך.

פעם אחת הגיע פסק מבית דין בארה"ב להתיר אישה שבעלה ברח, הם פסלו את הקידושין, ביקשו שהרב יצטרף. הרב היה עסוק ועל כן הורה לי: "קח את זה לרב משאש, שיכתוב בה".

הרב משאש היה חרוץ מאוד בכתיבותיו, בתוך ארבעה ימים כתב 'תשובה' מקיפה וארוכה ושלחה אל הרב.

באותם ימים קיבלתי טלפון מרב בארה"ב: "קטונתי, אבל חשוב שתדעו שאביה של הכלה הניח מליון דולר כדי שיתירו את ביתו"...

כשהגעתי לספר זאת לרב, הקדימני הרב ואמר: "אני לא מסכים עם הפסק של רבי שלום, זה לא נראה לי". זו הייתה הפעם הראשונה שבה הרב לא הסכים עם פסקו של הרב משאש.

הרב הצביע על הפסק ואמר: "יש פה עדויות שנראות לי רחוקות מהאמת, תנסה להשיג את אבי החתן ותברר איתו את הפרטים המלאים".

התברר שאכן הכל היה שקר.

הרב משאש כאב כל כך, הוא נטל לידו את הפסק וכתב עליו: "זה בית דין חצוף! האישה הזאת אסורה עולמית בלא גט!"

לאחר מכן פנה אלי הרב ואמר: "בכל זאת, יש כאן מצד שני אישה שבעלה ברח והותיר אותה לאנחות צריך לעזור לה! מה עושים? אמרת שהאבא היה מוכן להשקיע סכום גדול של כסף, אולי ייתן את זה לחתן עצמו וזהו. אתה יצרת היכרות עם אבי החתן - דבר איתו ונסה להסדיר את עניין הגט".

האבא סיפר לי שבנו מוכר יהלומים, הצד השני התלונן עליו שהוא כביכול גנב. החוק שם מגביל את מי שהוגשה נגדו תלונה כזאת מלסחור ביהלומים. הוא ניזוק מזה בסכום עצום. מדובר היה בכחמש מאות אלף דולר. הרב קרא להם והושיב את שני הצדדים לשיחה שממנה לבסוף הסתדרו.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

"עד היום הזה"

האם ראה משהו לאחרונה את מכות מצרים?

הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל מצא עבורנו פסוק בספר ירמיהו והאיר עינינו בו.

ערב החורבן הנורא עמד הנביא בתפילה: "אהה ה' אלקים, הנה אתה עשית את השמים ואת הארץ בכוחך הגדול ובזרועך הנטויה, לא יפלא ממך כל דבר! אשר שמת אותות ומופתים בארץ מצרים עד היום הזה - ובישראל ובאדם - ותעשה לך שם כיום הזה".

"עד היום הזה!?" והרי כל מכה שרתה שבוע ימים ונגוזה כלעומת שבאה!

וענה הבעל שם טוב הקדוש: אכן כן, "עד היום הזה!" כל אדם שלבו ועיניו פתוחים, יכול להתבונן ולאבחן סביבו "אותות ומופתים, בישראל ובאדם", ניסים שבכל יום!

משום שמכות מצרים ויציא מצרים, לא ללמד על עצמם יצאו. אם נצטוינו להזכירם בכל יום, בוקר וערב - לייחד להם את חג הפסח ובמיוחד את ליל הסדר - הרי זה משום שמלמדים הם לקח נצחי, פעולת הבורא "לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו". וכמו שאמרו במדרש, שעם סיום בריאת העולם שבת ה' מכל מלאכתו - "ממלאכת עולמו שבת, ולא שבת לא ממלאכת רשעים ולא ממלאכת צדיקים, אלא פועל עם אלו ועם אלו".

אלא מאי, יש צורך בהתבוננות לראות גדריו שכר ועונש בבריאה, להבחין ביד ה' המנווטת הכל ושולטת בכל.

והמקובל האלקי רבי יצחק אייזיק חבר זצ"ל התייחס למצבנו במשל נפלא. מעשה באדם שחטא חטא כבד. החליט השופט שאין די בקיצבת מאסר ומלקות. הורה לכלאו מבלי שיודיעוהו כמה שנות מאסר נגזרו עליו, ולווציאו מדי פעם לסידרת מלקות, פעם יותר ופעם פחות, עד שיתייאש ויחשוב שאין קיצבה למאסרו ולמלקותיו, ובכך ירצה עונשו.

ראה האסיר שמוציאים אותו מדי פעם להתעלל בו במלקות, וסבר שהסוהר האכזר מתעמר בו בשרירות לבו. התנפל לרגליו וביקש רחמים בדמעות שליש. שמע השופט וחרה אפו.

משום שאם האסיר סובר שהמלקות הן פרי אכזריות הסוהר ואינו מבין שהן חלק מגזר הדין, איבדו המלקות את משמעותן כעונש קצוב על חטאו. לפיכך הענישו בקיצוץ מנת מאכלו, והרעיבו. נוכח האסיר שכלתה אליו הרעה, הבין ששגה, וערך מכתב תחינה לשופט. הסביר את טעותו. וכך כתב: אילו היו מלקים אותי בזמנים קבועים וידועים מראש, מבין הייתי שזה חלק מהעונש הקצוב. ולחילופין, אילו בכל עת שמלקים אותי הייתי רואה את כבוד השופט נוכח בהלקאה, מבין הייתי שמבצעים את גזירתו.

אבל כאשר השופט לא נראה בשטח, והמלקות ניתכות בזמנים שאינם צפויים, אין להתפלא על כך שהתחננתי לפני הסוהר, וחשבתי שבאות הן מיוזמתו...

והנמשל: בחטאינו, נגזרה עלינו גלות קשה ומיוסרת. וניפתים אנו לחשוב שהצוררים מכים אותנו בשרירות לבם. וגם הם, אגב, סבורים כן... לפיכך פועלים אנו בכל המישורים: בסיכול כללי ונקודתי. בפעילות מדינית מסועפת. בכל המישורים, מלבד אחד: להתחנן לחנינה ולהמתקת הדין, לשוב בתשובה ולשפר דרך!

מעלימים אנו עין מדברי הנביא: "הוי אשור שבט אפי, ומטה הוא בידם זעמי!"

אבל אנו עונים בשתי התנצלויות: "למה ה' תעמוד ברחוק, תעלים לעיתות בצרה". כלומר, כשהשופט לא נראה בשטח, ולא יודעים מראש מתי תנחת המכה ותבוא עת צרה, ניפתים לחשוב שהסוהר מכה מיוזמתו... כך גם בני ישראל במצרים: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו", "זעקו מכאב לב על עבודתם" כל מעייניהם היו בעבודה הקשה גרידא. "לא שצעקו לאל שיושיעם, אלא צעקו מן הצער כאדם הצועק מכאב". "ותעל שועתם אל האלקים, מן העבודה", וכמו שאמר: "את צעקתם שמעתי מפגי נוגשיו!"

ואז נשלח משה האיר עיניהם, להראותם את השופט, ולהתרות מראש על המכות. ללמדנו שדבר אינו קורה מעצמו, ואם רצוננו להושיע לא אל הסוהר נפנה, אלא אל השופט. אליו נעתיר, והוא יגאלנו במהרה!

מטמונים מהפרשה הגיגים ומעשיות

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" (א, א).

מבאר רש"י, שאע"פ שכבר מנה אותם בחייהם, חוזר ומונה אותם במיתתן הוודיע חבתן שנמשלו לכוכבים.

למי ביקש הקב"ה להודיע את חבתן של ישראל? שאל הצדיק רבי יהודה לייב אלתר מגור, בעל ה"שפת אמת".

אלא – תירץ הרבי – הקדוש ברוך הוא מבקש להודיע את חבתן של ישראל לישראל עצמן!

כל יהודי ויהודי, מחוייב לדעת, כי ה' יתברך אוהב כל אחד מישראל.

ומשום כך מסיים רש"י ואומר, שנמשלו לכוכבים, כי כשם שהכוכבים נבראו כדי להאיר לעולם את חשכת הלילה, כך ברא הקדוש ברוך הוא את ישראל, כדי שיפיצו את אור התורה לעולם!

"ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר" (ב, יד).

כאשר הכביד השלטון הרוסי את ידו וגייסו בכח הזרוע חיילים לצבא, היו לדאבון לב בין היהודים כאלה שרצו להציל את עצמם ואת משפחותיהם מהגיוס, ומשום כך הלשינו לשלטונות על כמה שניסו להתחמק משירות צבאי. מלשין אחד, חי לו בעיר קלושין, ואכן מכח מלשינותו נאסרו כמה מבני העיר ונלקחו בכח לעבודות כפיה בשירות הצבא.

רבה של קלושין, הגאון רבי חיים לייב, הצטער צער רב על דבר חמור זה, וביום השבת עלה על הבימה בבית הכנסת ואמר:

קראנו זה עתה בפרשה על משה רבנו שאמר: "אכן נודע הדבר", ויש להבין, האם הרבה משה רבנו אחר מעשה ה' יתברך וחשב שאין דין ואין דיין? חלילה וחס!

אלא משה רבנו תמוה, מדוע אין הקדוש ברוך הוא דן בעצמו את בני ישראל והוא מייסרם ומענישם על ידי המצרים?

אולם – סיים הרב – לאחר שראה שיש ביניהם מלשינים העוברים בכל רגע על "בין איש לרעהו", הבין משה רבנו כי הקדוש ברוך הוא מעניש את בני ישראל ב"מידה כנגד מידה" על ידי אחרים, משום כך אמר: "אכן נודע הדבר!"

"ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים" (ב, כג).

מקנא אני בקצב אשר בעירנו – סח פעם לחסידיו הצדיק רבי שמחה בונים מפשיסחא – קצב זה מוחלק בשר לבני העיר בערב שבת במשך כל היום עד סמוך לשבת. משמתחיל היום להעריב נאנח הקצב אנהה עמוקה, משליך את כליו ממנו והלאה ואת פדיונו דוחף אל מגירת השולחן. סוגר את חנותו, נחפז ורץ בכל כוחו לטבול וממהר לקבל את פני שבת המלכה!

הלוואי – אמר רבי שמחה – שהייתי יכול לטעום טעם שבת כמותו. מבינים אתם – הוסיף הרבי – אותה אנהה שנאנח הקצב מעומק לבו, מעומק הלב היהודי שבו, אנהה כזו מעלה גדולה יש בה.

וזה מה שכתוב בתורה – סיים הרבי – "ויאנחו בני ישראל", אנהה מעומק הלב שבזכותה עלתה שועתם אל האלקים!

עולים במעלות הגות, מחשבה ומוסר

ימי השובבי"ם

מספרים על גביר גדול שהגיע לרבו ושאל אותו: "כמה צדקה צריך אני לתת? מיליון דולרים או אולי שניים או שלושה מיליונים?"

השיב לו הרבי, שאחרי שהוא מתחיל להרגיש שכואב לתת את הסכום הזה, אז מתחילה המצווה. כל עוד זה לא כואב לו להוציא סכום כזה של כסף מהכיס, לא עשינו שום דבר. הרי הקב"ה לא חסר לו אוצרות כסף וזהב לרוב, הוא רוצה מאתנו את ההקרבה, את הנכונות שלנו לתת כשזה כואב לנו בכיס...

סיפר האדמו"ר מ'תולדות משה': לפני שנים נסעתי בדרכים, והנה ראה אותי יהודי מהלך בגדי אדמו"רות כמנהג אבותי, והכה בי בלשונו: "את כל זה – בגדי האדמו"רות – אתה עושה למענך", אמר לי, "ומה אתה עושה בשביל הקב"ה?"

אודה ואבוש, שלא היה לי מה להשיב לדבריו, שהרי באמת את ה'מצוות' האלו קל מאוד לקיים, וכעין זה גם לגבי נתינת הצדקה, אדם עשיר שחפץ בכבוד – כמובן שיתרום ממעותיו לצדקה, אבל לפני שזה מתחיל לכאוב לו, הרי הוא עושה זאת בעיקר למען עצמו.

עיקר קיום המצווה הוא, כשאנו מתאמצים במקום שבו הדבר כואב לנו, זוהי עבודת ימי השובבי"ם, הממשמשים ובאים, לכופף את הטבע הגשמי, לכופף את הרצונות האישיים, להתגבר על הנטייה הטבעית ועל התאוה הבהמית.

הנה קרבים ובאים ימי השובבי"ם, אשר המה ימי תיקון, והחל ממוצאי השבת, כבר מוטל על כל יהודי אשר נגעה יראת ה' אל לבו – להתחיל בעבודת הקודש של ימים מיוחדים אלו, אשר נתן לנו הקדוש ברוך הוא ברוב חסדו, לתקן מעשינו ולכפר על כל עוונותינו.

ובאמת התשובה של ימי השובבי"ם, היא גבוהה ואמתית יותר מהתשובה של עשרת ימי תשובה, כי בעשרת ימי תשובה רוצה כל אחד ואחד לכפר על חטאיו, ולהיכתב ולהיחתם לחיים טובים, אבל בשובבי"ם – התשובה נעשית לאחר שכבר נחתם הדין חותם בתוך חותם, וכל עבודת התשובה נעשית אך ורק לשם שמים בלי שום פניות וכוונות צדדיות.

וכבר הורונו חז"ל מה היא עבודת התיקון: "למד דף אחד, ילמד שני דפים". היינו להכניע את היצר, להקריב עוד קצת מהזמן הפנוי או מהעיסוקים האחרים, למען לימוד התורה וקיום מצוותיה, וכל אתכפיא שאדם כופה את עצמו למען הקב"ה, היא צעד נוסף של תיקון וכפרה על חטאיו.

והנה בפרשתנו נאמר: "יששכר חמור גרם לנו ש'יש שכר'?" – חמור גרם! החומר והגשמיות – הוא הגורם לכך שנזכה לקבל שכר על כך שהתגברנו על התאוות הגשמיות.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

חינוך לאמונה (א)
בשולחן ערוך (א, ה) נפסק כי ראוי לומר בכל יום את פרשת המן. על כך כתב רבינו

בחי: "כל האומר פרשת המן בכל יום - מובטח לו שלא יבוא לעולם לידי חסרון מזונות". התשב"ץ כתב בשם הירושלמי: "כל האומר פרשת המן בכל יום - מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו", והוסיף התשב"ץ: "ואני ערב", כיון שבכך יזכור תמיד לאן עליו לפנות בבוא אליו מחסור בפרנסה. הטעם לכך הוא בדברי הט"ז: "כדי שיאמין האדם שכל מזונותיו באים בהשגחה מלעילא".

בזמנם לא היו צריכים להשתתף בהרצאות בנושאי אמונה ובטחון בכל הנוגע לפרנסה, זה היה ברור ומוחשי כל כך שהקב"ה הוא זה שזן ומפרנס ומכלכל. גם הם ראו בחוש שהמן יורד לכל אחד במיקום שונה לפי צדקתו, הם ראו גם שההשתדלויות אינן מועילות מאומה, 'הממעט לא החסיר והמורבה לא העדיף', כולם נשארו בסוף רק עם עשירית האיפה. כל השאלות והחששות החלו מעת הכניסה לארץ ישראל, כשכל אחד היה צריך לטרוח על המחיה ועל הכלכלה, שם החלו גם הניסיונות. דומה שכיום הזנחנו לגמרי את נושא החינוך לאמונה בכל בנוגע לפרנסה, לגמרי! בחיידים ובבתי הספר לא מדברים עם הילדים על

אמונה בפרנסה, כך גם לא בישיבות ובסמינרים. להיפך, רק מדברים שוב ושוב שאם רוצים לזכות לבעל שיישב וילמד חשוב שיהיה ביד איהו 'מקצוע', כאילו והמקצוע הוא זה שמפרנס אותנו.

בהמשך אחרי החתונה, הצעירים נשאבים מיד ללחץ של הצרכים הקיומיים, הכנסה, משכנתא ובהמשך גידול הילדים וכו', הרחוב גם הוא לא מחדיר אמונה, הרחוב מייאש ורק משכנע כמה חייבים לחסוך לחתונות של הילדים עוד לפני שהם נולדו, השיח הציבורי גם הוא מחליש ומייאש, רק שומעים כמה הכל יקר ועד כמה הממשלה מקצצת מתקציבי הציבור החרדי. כך שכאשר אין תשתית חינוכית בנושא, נופלים מיד לייאוש ואת התוצאות

אנו רואים בשטח, כשרואים אנשים לחוצים ודאוגים, במיוחד בכל הנוגע לחיתון הילדים. זה מדהים: כל אחד מאמין שיהיו לו ילדים, שהוא יחיה, שאשתו תחיה, שימצא שידוך מתאים, ורק איך יחנתו? על זה דואגים ודואגים והפתרונות הם תמיד רק בתחומי החיסכון והגמ"חיים ללא נגיעה והשקעה בחינוך בענייני אמונה ובטחון.

וזה פשוט מדהים. כי עוד לא נתקלתי באדם שזכה לחתן צאצאים ואין בידו מסכת של סיפורי השגחה והארות משמים, אבל כל זה רק עוד לדינו וכל המייקוד הוא רק בהשתדלויות. וזה ממש חבל. למה שלא נספיק את ילדינו במטענים של אמונה, בסיפורי השגחה ספציפיים בנושאים אלו, הרי כל אחד מהם יתמודד בחיים עם גידול משפחה. מהיכן יישאבו כוחות אם לא מהמאגרים שנכין להם?!